herpy

GEKONY

Natterer's gecko

Tropiocolotes nattereri

Jeden z najmniejszych gekonów świata, mierzący zaledwie 4-6 cm z ogonem, pochodzący z wybrzeży Zatoki Akaba na Synaju oraz z najdalej na południe wysuniętych części Izraela i Jordanii. Prowadzi nocny tryb życia i żyje na kamienistym podłożu. Wiedza o jego hodowli jest niewielka, ale utrzymuje się go tak jak lepiej poznane gatunki z tego rodzaju, w terrarium o wymiarach co najmniej 20 × 20 × 20 cm.

Rodzina: Gekkonidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**4-6 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Pustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**20 × 20 × 20 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**26-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**35-45 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**30-50%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach, jeden samiec z kilkoma samicami lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1 jaj**
Inkubacja	**60-90 dni** przy 28-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Tropiocolotes nattereri należy do najmniejszych gekonów. Mierzy 17-30 mm od pyska do kloaki i około 4-6 cm z ogonem, a duże zwierzę waży poniżej 1 g. Ciało jest smukłe, oczy duże, a nogi długie i cienkie. Palce są wolne i pozbawione przylgowych lamelek, a lamelki pod palcami mają jeden kil, podczas gdy u *Tropiocolotes steudneri* są trzy. Ubarwienie jest od jasnokremowego do piaskowobrązowego, z jasnymi i ciemnymi poprzecznymi pręgami oraz jasnymi kropkami na grzbiecie; zwierzęta z Izraela mają ciemniejszą głowę niż osobniki z Synaju. Oczy mają pionową źrenicę.

Gatunek został opisany przez Franza Steindachnera w 1901 roku na podstawie dwóch zwierząt z przeciwległych brzegów Zatoki Akaba i nazwany na cześć ornitologa Johanna Natterera. Przez długi czas był zaliczany do *T. steudneri*. W 2022 roku kompleks gatunkowy został zrewidowany: populacje z Pustyni Judzkiej, okolic Morza Martwego, Negewu i doliny Arawa aż

do Zatoki Akaba opisano jako nowy gatunek *Tropiocolotes yomtovi*, a zasięg *T. nattereri* ograniczono do najbardziej wysuniętej na południe części obszaru. Oba gatunki częściowo występują obok siebie na południowym krańcu Izraela. Starsze opisy trybu życia tego gatunku dotyczą więc najczęściej *T. yomtovi*.

IUCN klasyfikuje gatunek jako najmniejszej troski (LC). Długość życia nie jest udokumentowana; 5-10 lat to szacunek oparty na innych małych gekonach.

Występowanie i środowisko

Tropiocolotes nattereri występuje wzdłuż południowego i wschodniego wybrzeża Półwyspu Synaj nad Zatoką Akaba w Egipcie, na wyspach Tiran i Sanafir na Morzu Czerwonym (Arabia Saudyjska), na południowym krańcu Izraela, gdzie spotyka się go w południowej części doliny Arawa na północ aż do Jotwaty oraz w górach koło Ejlatu, a także w południowo-zachodniej Jordanii. Stwierdzenia z Libii należą do *Tropiocolotes steudneri*, a bardziej północne populacje w Izraelu, Jordanii i Arabii Saudyjskiej to obecnie *Tropiocolotes yomtovi*. Stwierdzenia na mapie sprzed 2022 roku mogą obejmować oba gatunki.

> **Naturalny zasięg:** Egipt, Izrael, Jordania i Arabia Saudyjska.

ŚRODOWISKO

Tropiocolotes nattereri żyje na kamienistej pustyni oraz na płaskich równinach żwirowych i kamienistych, ale nigdy na luźnym piasku. Prowadzi nocny tryb życia i przebywa głównie na ziemi, choć od czasu do czasu wspina się na niskie kamienie i krzewy oraz na dolne partie pni akacji. W ciągu dnia się ukrywa. Klimat nad Zatoką Akaba jest skrajnie suchy, prawie bez opadów. Latem w dzień jest około 40 °C, a w nocy 27 °C, zimą w dzień około 21 °C, a w nocy 10 °C. Temperatury i wilgotności w kryjówkach nie mierzono.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Tropiocolotes nattereri* jest niewielka. Klimat nad Zatoką Akaba jest gorący i skrajnie suchy, a *Tropiocolotes steudneri* i *Tropiocolotes tripolitanus*, najczęściej utrzymywane gatunki z tego rodzaju, mają te same wymagania. Podane wartości zaczerpnięto od nich.

Para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 20 × 20 × 20 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest zaletą: zwierzęta są bardzo ruchliwe, a większa powierzchnia dna daje miejsce na więcej kryjówek i wyraźną różnicę między ciepłym a chłodnym końcem. Gatunki z tego rodzaju najlepiej czują się w grupie i do sześciu dorosłych osobników można trzymać razem w terrarium o długości 50 cm. Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, ale nieco wysokości z kamieniami urozmaica przestrzeń.

Najlepiej użyj szklanego terrarium z siatką w pokrywie, żeby ciepło z lampy mogło uchodzić, a dno pozostawało chłodne. *T. nattereri* żyje na kamienistym gruncie, a nie na luźnym piasku, więc zastosuj zwarte podłoże z piasku zmieszanego z gliną lub drobnym żwirem, z dużą liczbą płaskich kamieni i płyt kamiennych, i utrzymuj jeden róg lekko wilgotny jako miejsce do składania jaj. Umieść kryjówki zarówno w ciepłym, jak i w chłodnym końcu. Ciężkie kamienie muszą stać bezpośrednio na dnie terrarium, żeby się nie osunęły, gdy zwierzęta będą pod nimi kopać. Kryjówka z wilgotnym mchem zapewnia miejsce do linienia. Pokrywa musi szczelnie się zamykać, bo zwierzęta są małe i szybkie.

TEMPERATURA

Utrzymuj 26-30 °C w dzień oraz małe miejsce wygrzewania o temperaturze 35-45 °C na jednym końcu, mierzonej na płaskim kamieniu pod lampą. Rodzaj ten jest bardzo ciepłolubny: przy punktowym grzaniu od góry zwierzęta są aktywniejsze, więcej jedzą i składają jaja o lepiej zwapnionej skorupce niż przy samej macie grzewczej. W małym terrarium spot musi być słaby, np. mała żarówka halogenowa, i sterowany termostatem, a chłodny koniec musi pozostawać poniżej 30 °C, żeby zwierzęta zawsze mogły odejść od ciepła. Na noc grzanie się wyłącza, a temperatura może spaść do 20-24 °C. Mierz cyfrowym termometrem w obu końcach i termometrem na podczerwień na miejscu wygrzewania.

Zimy w obszarze występowania są łagodne, z nocami około 10 °C. Nie wiadomo, czy gatunek potrzebuje chłodniejszego okresu zimowego; utrzymywane gatunki z tego rodzaju rozmnażają się bez niego.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Powietrze powinno być suche, około 30-50 % i nie powyżej 60 %. Zraszaj część terrarium dwa-trzy razy w tygodniu wieczorem lub wczesnym rankiem: zwierzęta zlizują krople z kamieni i kryjówek, tak jak w naturze zlizują rosę. Utrzymuj mech w jednej kryjówce i podłoże w jednym rogu lekko wilgotne, żeby zwierzęta mogły wybierać między wilgotnym a suchym miejscem i bez problemów linieć. Wstaw też bardzo płytką miseczkę lub nakrętkę od butelki ze świeżą wodą.

OŚWIETLENIE I UVB

Tropiocolotes nattereri prowadzi nocny tryb życia, ale gatunki z tego rodzaju chętnie korzystają z miejsca wygrzewania, a stały rytm dobowy jest ważny. Stosuj LED lub świetlówkę przez 12-14 godzin latem i nieco krótsze dni zimą, a w nocy utrzymuj w terrarium ciemność. Umieść oświetlenie tak, żeby kryjówki znajdowały się w cieniu.

UVB nie jest konieczne, jeśli owady oprósza się wapnem z D3. Słaba świetlówka UVB jednak nie zaszkodzi i pozwala zwierzętom samodzielnie wytwarzać część witaminy D3.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Tropiocolotes nattereri żywi się bardzo małymi stawonogami. Karmienie wzorowane jest na lepiej poznanych gatunkach z tego rodzaju: podstawą są mikroświerszcze i nielotne muszki owocowe, a dla urozmaicenia możesz podawać mszyce, skoczogonki i małe nimfy karaczanów. Ofiara nie może być dłuższa niż głowa gekona. Karm mało i często, najlepiej codziennie, po kilka owadów naraz, i usuwaj owady, które nie zostały zjedzone.

Oprószaj pokarm wapnem przy większości karmień, a raz w tygodniu wapnem z D3 i preparatem multiwitaminowym. Samice składające jaja zużywają dużo wapnia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Zachowanie *Tropiocolotes nattereri* w niewoli nie zostało opisane. Utrzymywane gatunki z tego rodzaju są małe, ale bardzo ruchliwe, wieczorem zapamiętale polują i są wobec siebie pokojowo nastawione. Najlepiej trzymać je w grupach, również z kilkoma samcami, a pojedyncze zwierzę też można trzymać samotnie. Dominujące osobniki stoją wysoko na wyprostowanych nogach, podporządkowane trzymają ciało nisko, a wymachiwanie ogonem jest oznaką zdenerwowania.

Ograniczaj dotykanie zwierząt do minimum: są bardzo małe, skaczą nieprzewidywalnie, a za ogon nie wolno ich nigdy chwytać. Obserwuj, czy pojedyncze osobniki nie są w grupie tłamszone.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Różnice płciowe i wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie zostały udokumentowane u *Tropiocolotes nattereri*. U utrzymywanych gatunków z tego rodzaju samce nawołują w nocy, a jak u innych gekonów dorosłe samce mają dwa zgrubienia u nasady ogona. U ciężarnych samic jajo widać przez brzuch.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie *Tropiocolotes nattereri* w niewoli nie zostało udokumentowane. Utrzymywane gatunki z tego rodzaju nie potrzebują spoczynku zimowego, a kilka samców w grupie daje więcej zapłodnionych jaj niż jeden samiec z kilkoma samicami.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jedno jajo o twardej skorupce naraz i składa jaja dwa lub więcej razy w roku. Jajo jest duże w stosunku do samicy i widać je przez brzuch przed złożeniem. Utrzymuj jeden róg podłoża lekko wilgotny jako miejsce do składania jaj i przenieś jajo do inkubatora, nie obracając go, żeby inne samice go nie wykopały. Liczba jaj na rok w niewoli nie jest udokumentowana.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

INKUBACJA

Inkubacja nie została udokumentowana u *Tropiocolotes nattereri* i jest prowadzona tak jak u utrzymywanych gatunków z tego rodzaju. Umieść jajo w małym zamkniętym pojemniku na suchym lub jedynie lekko wilgotnym wermikulicie albo piasku. W 28-30 °C wyklucie następuje po 60-90 dniach, najszybciej w wyższej temperaturze. Nie wiadomo, czy temperatura wpływa na

płeć młodych.

ODCHÓW MŁODYCH

Odchów nie został opisany dla tego gatunku. U utrzymywanych gatunków z tego rodzaju młode mogą dorastać przy rodzicach w tych samych warunkach, jeśli jest pod dostatkiem pokarmu odpowiedniej wielkości. Pierwszym pokarmem są skoczogonki, mszyce, nielotne muszki owocowe i świeżo wyklute świerszcze, oprószone wapnem z D3. Młode można też odchowywać osobno w małym pojemniku urządzonym jak terrarium dorosłych, z ogrzewaniem od góry i wilgotną kryjówką.

Zdrowie i częste błędy

Nie ma udokumentowanych szczególnych chorób u tego gatunku ani rodzaju. Typowe problemy są takie same jak u innych małych gekonów pustynnych:

- Odwodnienie w zbyt gorącym i suchym terrarium bez wilgotnej kryjówki. Zapewnij wilgotną kryjówkę, regularnie zraszaj i zawsze miej dostępną wodę.
- Przegrzanie w małym terrarium, jeśli spot nie jest sterowany termostatem albo brak chłodnego końca.
- Zgniecione jaja i przygniecione zwierzęta, jeśli ciężkie kryjówki i kamienie stoją na piasku, pod którym zwierzęta kopią. Ustawiaj je bezpośrednio na dnie.
- Za mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u samic składających jaja. Dobrze zaopatrzone zwierzęta mają wyraźne białe woreczki wapniowe na szyi; jeśli ich brak albo jaja mają cienką skorupkę, potrzeba więcej wapnia.
- Pasożyty, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury. Zleć badanie próbki kału.
- Stres u świeżo kupionych zwierząt. Zapewnij im przez pierwszy czas spokój, ciemność i kryjówki.
- Niedożywienie u młodych, które przegrywają konkurencję z większymi osobnikami.

Zdrowe zwierzę jest żywe wieczorem i w nocy oraz ma pełny ogon. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon chudnie, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się ospały.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.